

Микола Карчевський*

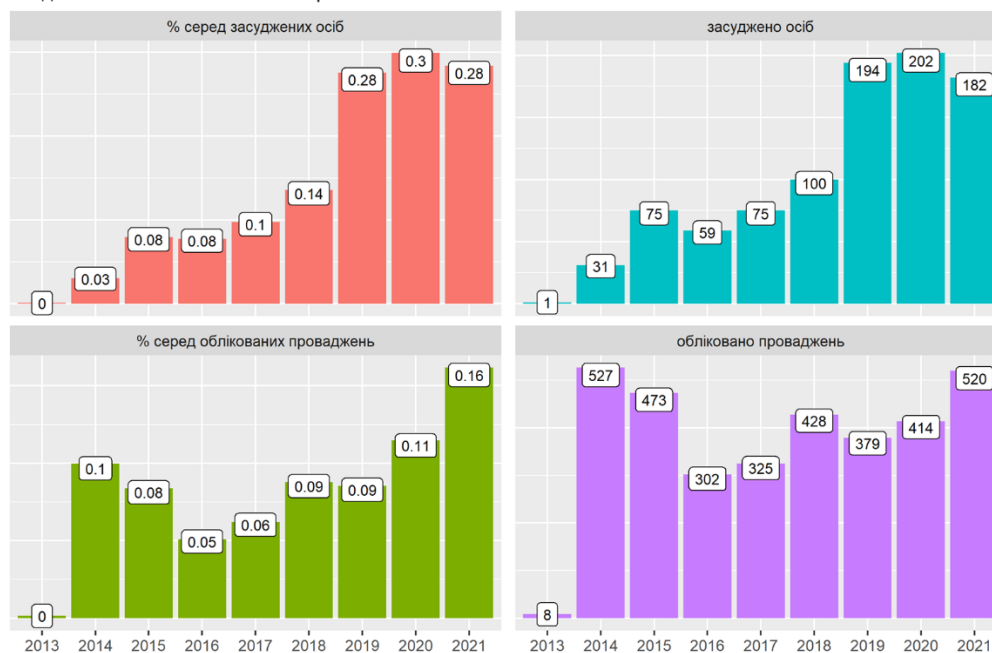
ЕФЕКТИВНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У 2014-2021 РОКАХ: АНАЛІЗ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ

Використання методології *Data Science* є перспективним для досліджень у сфері юриспруденції. Нами проведено таке дослідження, його результатом став інтерактивний довідник «Протидія злочинності в Україні» (Карчевський М.В. Протидія злочинності в Україні : інфорграфіка : інтерактивний довідник. URL: <https://karchevskiy.org/i-dovidnyk/>), який дає змогу отримати нові знання щодо протидії злочинності в Україні на підставі аналізу даних, які містяться у звітах Офісу Генерального прокурора України та Державної судової адміністрації за 2013–2021 роки.

Період спостережень охоплює 8 років війни з РФ, з 2014 р. по 2021 р. і в цьому контексті значний інтерес представляє використання довіднику для аналізу ефективності кримінально-правового регулювання в сфері основ національної безпеки.

Починаючи з 2014 року щороку обліковується близько 500 проваджень щодо правопорушень, передбачених Розділом I Особливої частини КК. Така кількість дорівнює близько 0.1% від облікованих проваджень. Щороку за дані правопорушення засуджується до 200, частка серед всіх засуджених – від 0.1 до 0.3%*.

Злочини проти основ національної безпеки України
Розділ I Особливої частини КК України

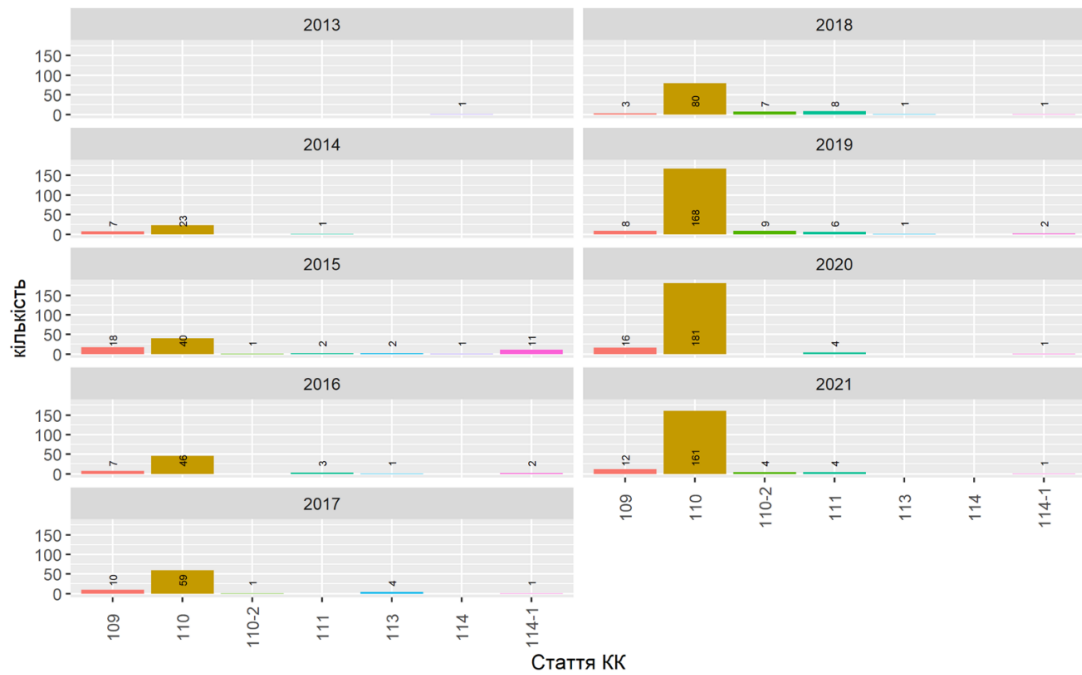
Обліковуються головним чином провадження щодо правопорушень, передбачених ст.ст. 110, 111 та 109 КК. Переважна кількість засуджених – за злочини, передбачені ст. 110 КК. 2019-2021 роки характеризуються найбільшою кількістю таких засуджених.

* Перший проректор Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, доктор юридичних наук, професор.

* Тут та далі наводиться візуалізація з інтерактивного довідника Карчевський М.В. Протидія злочинності в Україні: інфорграфіка

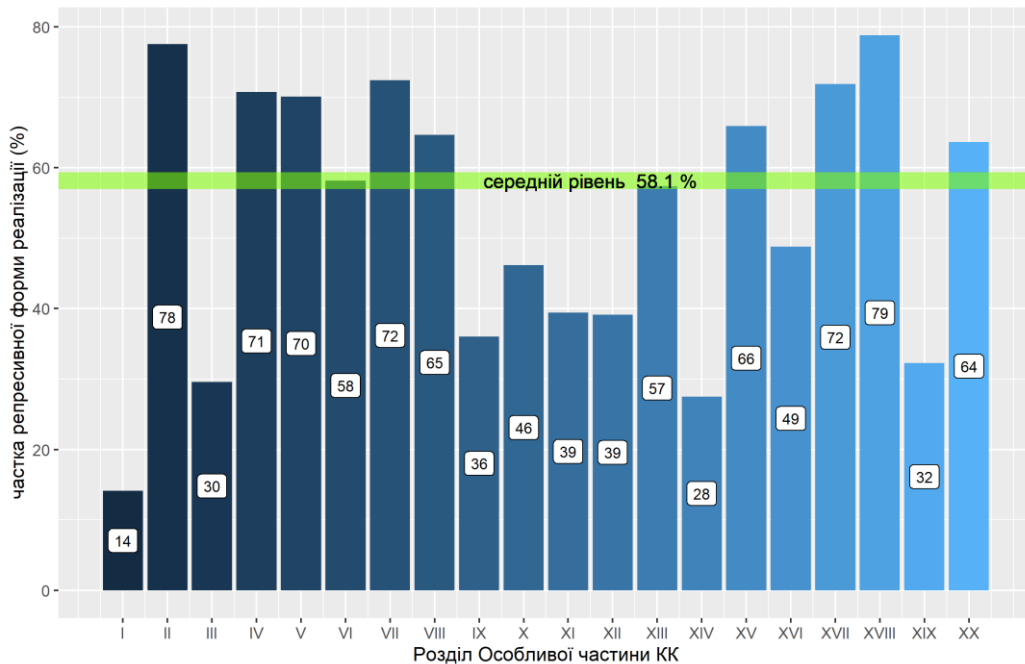
Кількість осіб, засуджених за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених розділом

Розділ I Особливої частини КК

При цьому судові рішення, пов'язані з використанням статей Розділу I Особливої частини КК характеризуються найменшим рівнем використання репресивної форми відповідальності серед усіх розділів Особливої частини КК. За період спостережень (2013-2014) середній рівень використання репресивної форми склав близько 60%, у випадках засудження за злочини проти основ національної безпеки – 14%.

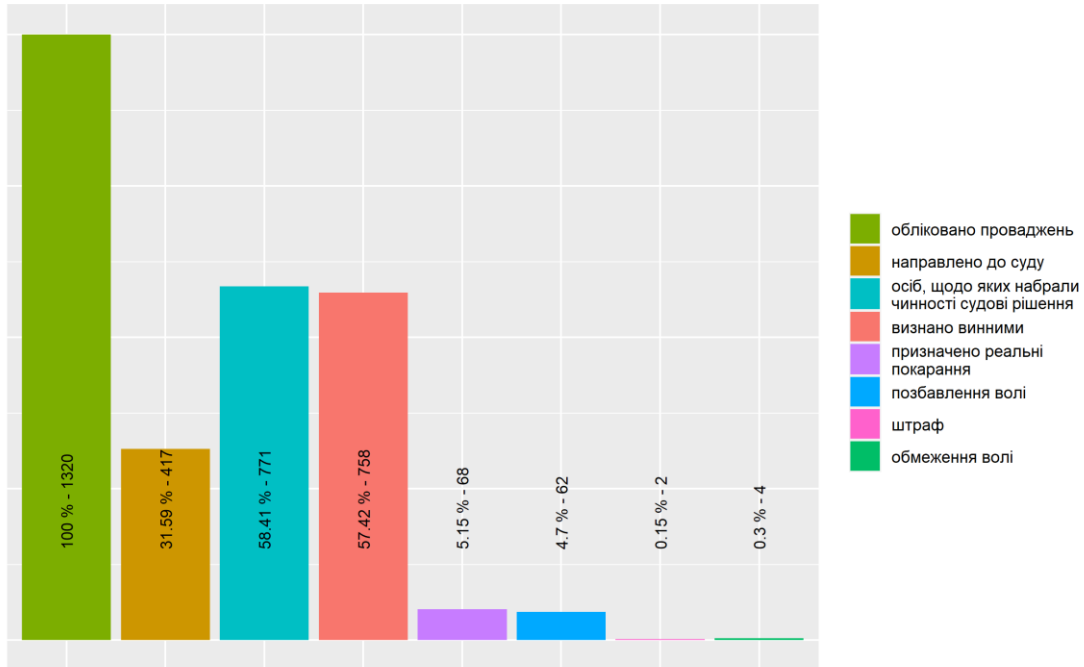
Використання репресивної форми реалізації кримінальної відповідальності середні значення за період з 2013 по 2021 рік

Використання статті 110 КК (найбільша кількість засуджених серед всіх статей Розділу I КК) характеризується тим, що кількість засуджених до кількості облікованих

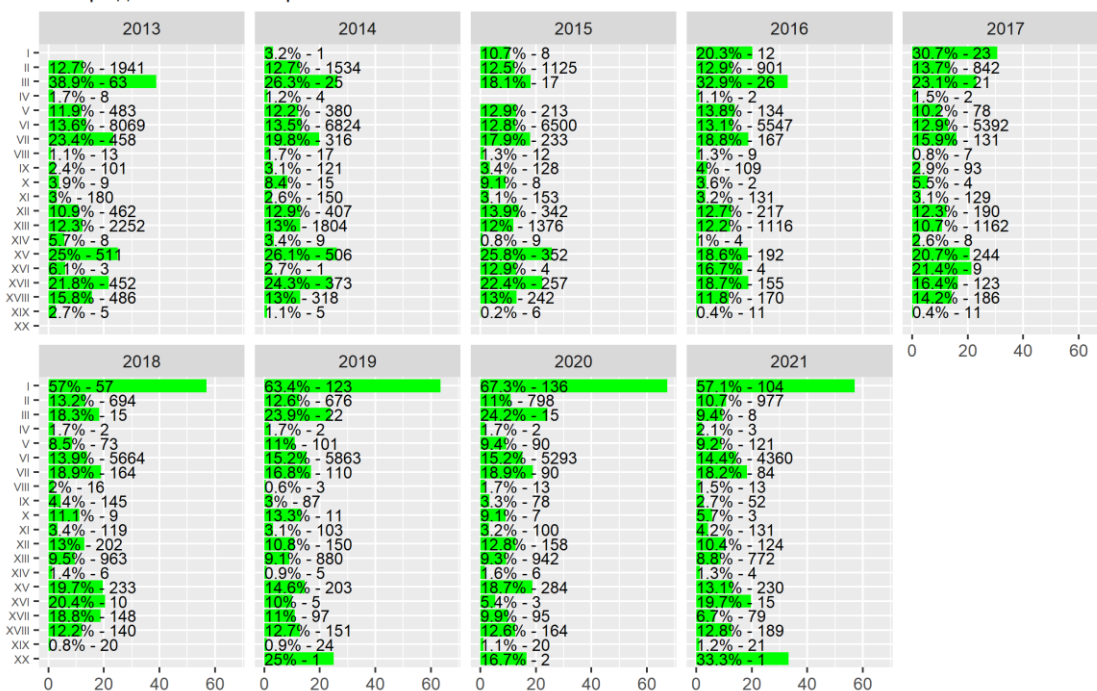
проваджень відноситься як 3 до 5-ти. Водночас кількість осіб, яким призначено реальне покарання, до кількості облікованих проваджень відноситься як 1 до 20.

Відношення основних показників кримінально-правового регулювання до кількості облікованих проваджень за період з 2013 по 2021 роки.
Стаття 110.Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України

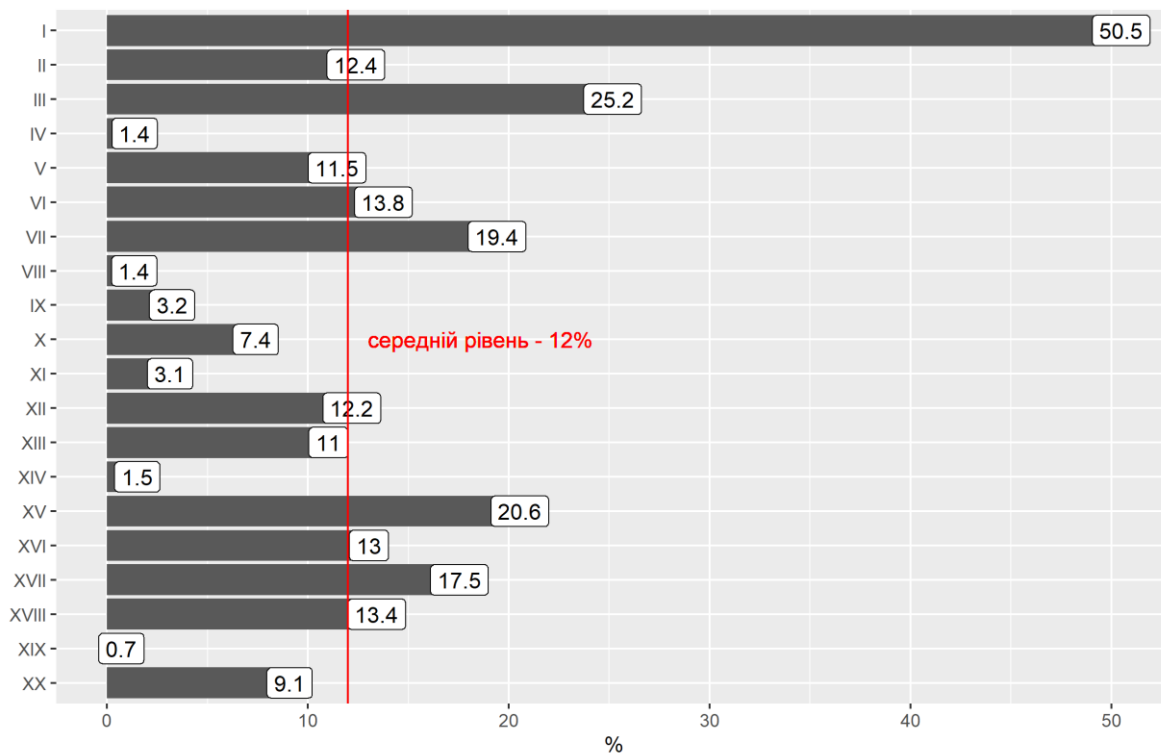
Починаючи з 2017 року частка жінок серед засуджених за злочини, передбачені Розділом I Особливої частини КК, є найбільшою серед часток засуджених жінок за правопорушення, передбачені іншими розділами.

Частка жінок серед засуджених за правопорушення, передбачені певними розділами Особливої частини КК, та кількість засуджених жінок за розділами за період з 2013 по 2021 роки

За період спостережень частка жінок серед засуджених складає 12%, для злочинів проти основ національної безпеки – більше 50%

Частка засуджених жінок серед усіх засуджених за розділами Особливої частини за період з 2013 по 2021 рік

Частка жінок засуджених за ст. 110 КК досягає 70%.

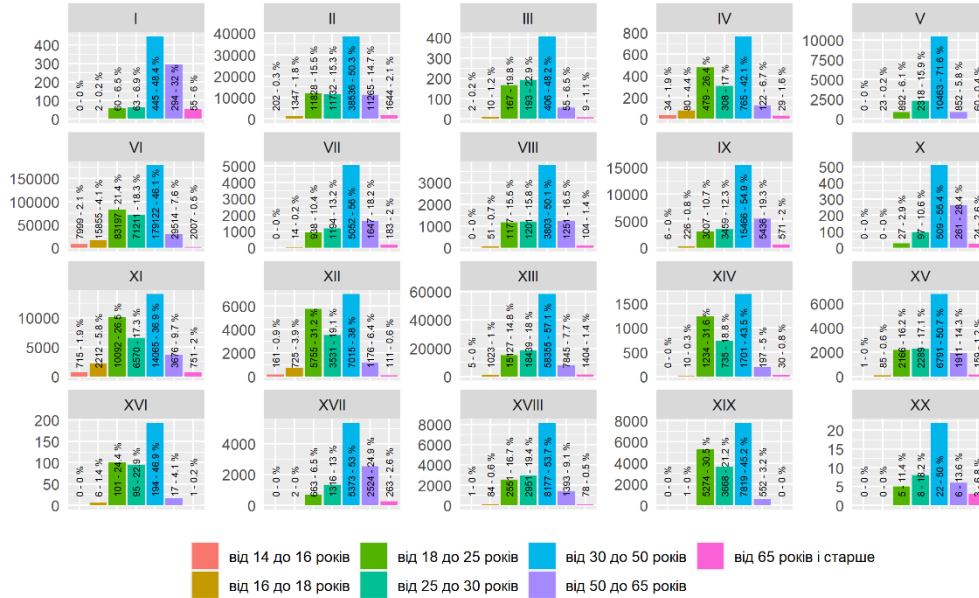
Частка жінок серед засуджених (2013-2021)

Розділ I. Злочини проти основ національної безпеки України

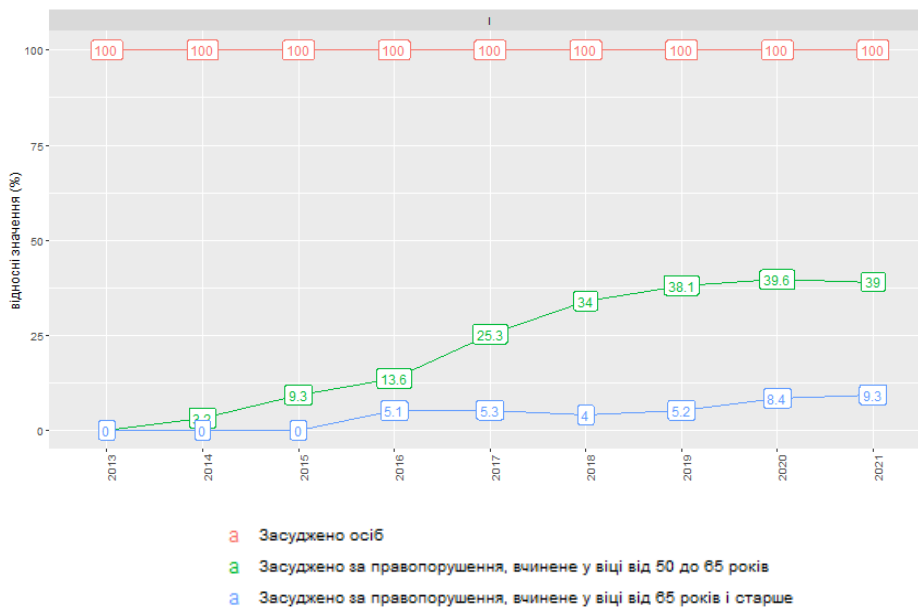

Частка засуджених, які вчинили злочин у віці понад 50 років, є найбільшою для засуджених за статтями Розділу I, та складає 38%.

Розподіл засуджених осіб за віком на момент вчинення кримінального правопорушення за розділами Особливої частини КК, за період з 2013 по 2021 рік

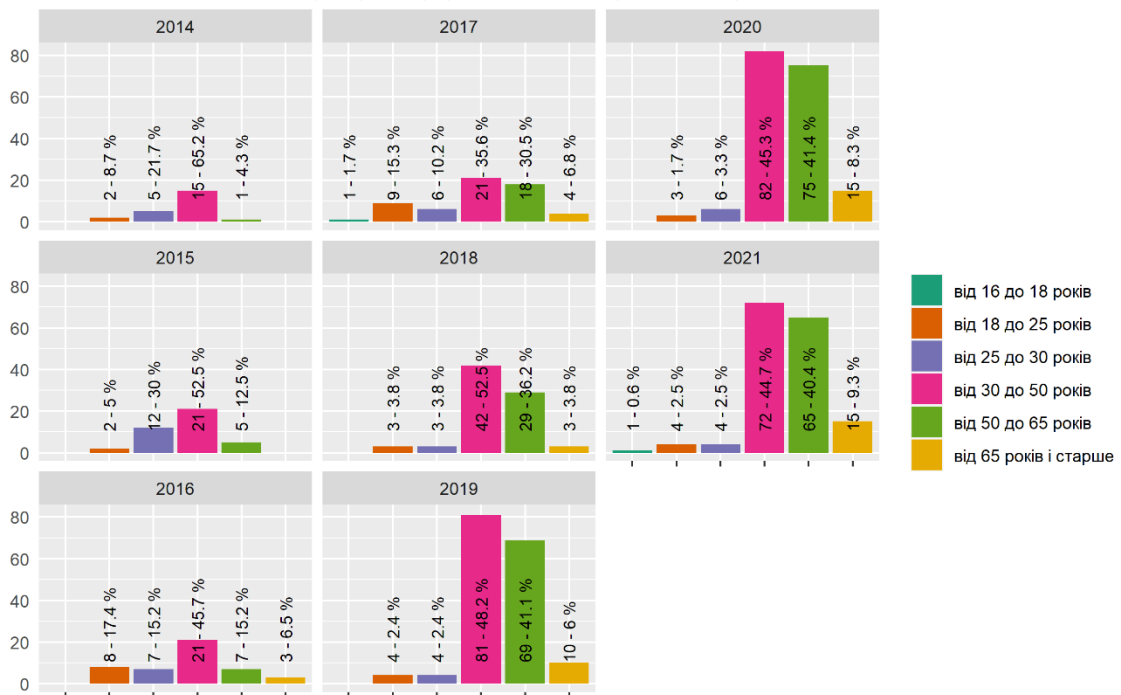

Частка засуджених за злочини, передбачені Розділом I, віком від 50 років поступово збільшувалася з 2014 року.

Починаючи з 2019 року, майже половина засуджених за ст. 110 КК, вчинили злочин у віці понад 50 років. Частка засуджених пенсіонерів є найбільшою для злочинів, передбачених Розділом I Особливої частини, та складає 17%

Розподіл засуджених осіб за віком на момент вчинення кримінального правопорушення
Стаття 110.Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України

Отже, використання кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за злочини проти основ національної безпеки характеризується:

- найнижчим рівнем використання реальних покарань – 14% (середній 60%);
- найбільшою частка жінок серед засуджених – більше 50% (середній рівень – 12%);
- найбільшою часткою засуджених, які вчинили злочин у віці понад 50 років – 38%;
- найбільшою часткою пенсіонерів серед засуджених – близько 17%.

Для продовження дискусії. Необхідність ефективного кримінально-правового регулювання у сфері національної безпеки є очевидною. Наявний досвід наочно демонструє небезпеку включення до сфери кримінальної юстиції діянь зі спірною суспільною небезпечністю, нечітких формулювань заборон. Оновлення законодавства про кримінальну відповідальність має відбуватися в тому числі шляхом формулювання законодавчих запобіжників неефективного правозастосування. Можливо, є сенс не збільшувати обсяг кримінально-правового регулювання, а навпаки – скорочувати, фокусуючи зусилля правозастовчого рівня на дійсно небезпечних проявах.

Віктор Корольчук*

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ НА ҐРУНТІ НЕНАВИСТІ В УКРАЇНІ

Повага та рівні права громадян є необхідною передумовою існування будь-якого сучасного демократичного суспільства. Безкарність злочинів, вчинених на ґрунті ненависті становить серйозну загрозу національній безпеці держави. Такі злочини викликані, перш за все, упередженим відношенням до певної групи людей.

* Т.в.о. начальника відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник.